

Gepubliceerd 26 juli 2024

[Link Facebook](#)



#### EEN ONDERNEMENDE FAMILIE

In aansluiting op ons verhaal van 19 juni 2024 'Van Nieuw-Goes naar Ockenburgh', zie: [https://m.facebook.com/story.php?story\\_fbid=852949933536039&id=100064631204525](https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=852949933536039&id=100064631204525) Over de start van Johannes Hubertus Jacobs (1879-1955) als horeca-ondernemer, ontvingen we van zijn kleinzoon John Jacobs, die in het Gelderse Eibergen in de Achterhoek woont, nog wat foto's over dat begin.

Eerst maar eens op de website ZeeuwenGezocht kijken wat we over zijn grootouders kunnen vinden. Zijn opa Johannes Hubertus Jacobs is op 18 februari 1879 te Goes geboren op het adres wijk B, wijknummer 205. Dat is de huidige Rozemarijnstraat 6 te Goes. Een wijk die aan het eind van de vorige eeuw is herbouwd. Zijn ouders zijn Adriaan Jacobs en Maatje Kosten.

Jacobs vindt zijn toekomstige vrouw in Zeeuws-Vlaanderen. Het is Elizabeth Adriana de Smidt, die op 7 oktober 1877 te Schoondijke is geboren als dochter van Hubrecht Adriaan de Smidt en Tannetje Dubois. Hoe komt een Goesenaar omstreeks 1900 in Zeeuws-Vlaanderen? Daarover straks meer. Eerst een korte terugblik naar de verbindingen in Zeeland in die tijd.

Zeeland was toen nog een eilandengebied. Bruggen, dammen en tunnels waren er nog niet. Tot aan de Watersnoodramp in 1953 waren er bewoners die nog nooit van hun eiland waren geweest. Het vervoer naar de verschillende eilanden ging nog per boot. Zo werd de veerdienst Vlissingen-Breskens tot 1866 met steigerschuiten onderhouden. Dat waren houten open zeilboten van particulieren. In dat jaar werd de Provinciale Stoombootdienst opgericht. De schippers van de oude zeilboten werden door de provincie uitgekocht en de veerdienst werd toen onderhouden door een stoomboot.

Maar tot de aanleg van de spoorlijn in 1871 was er zelfs helemaal geen verbinding tussen Zuid-Beveland en Walcheren. De oversteek van het Sloe gebeurde met een klein veerbootje. Jacob van Lennep beschrijft dat in zijn dagboek van zijn voetreis door Nederland in 1823: "Om bij het veer te komen moesten wij nog een stenen pad van twintig minuten afgaan en verder 300 passen door het water lopen om bij de boot te komen, omdat het juist laag water was." Het stenen pad liep over de schorren die in 1856 bedijkt werden en zo de Jacobpolder werden.

Op 20 september 1906 treedt te Schoondijke de dan 28-jarige Bets, zoals haar roepnaam was, in het huwelijk met de dan 27-jarige Jan Jacobs uit Goes. Hoe ze elkaar hebben ontmoet weten we niet. Maar we vinden een bericht in de Breskensche Courant van 31 mei 1905 dat de herbouw van cafe-restaurant De Zwaan te Schoondijke is gegund aan aannemer A. Jacobs uit Goes. Het is de vader van Jan en dus de overgrootvader van onze briefschrijver. Mogelijk dat zoon Jan timmerman was in dat aannemersbedrijf, waardoor hij in Schoondijke terecht kwam. Het komt overeen met de verklaring van kleinzoon John dat zijn opa is begonnen als timmerman en later aannemer is geworden. Mogelijk heeft hij het bedrijf van zijn vader voortgezet.

Uit die eerste jaren vinden we ook een foto van deze Schoondijkse vrouw in het Genealogisch Centrum Zeeland. De foto is gemaakt door Abraham van Overbeeke (1836-1914) die fotoateliers had in Terneuzen en Schoondijke. In Schoondijke wordt ook hun eerste kind geboren. Het huwelijk is 'een moetje', zoals men dat destijds noemde. Op de huwelijksdag was Bets al hoog zwanger. Enkele weken na de huwelijksdatum wordt op 17 oktober 1906 zoon Adriaan Jacobs geboren. Deze zoon emigreert in 1928 naar Zuid-Afrika, waar hij leraar houtbewerking wordt. Hij overlijdt in 1998 in dat land in de universiteitsstad Potchefstroom.

Kort na de geboorte van het eerste kind vestigt het gezin zich in Goes. Daar worden nog vier kinderen geboren. In 1908 zoon Hubrecht Adriaan. Hij wordt banketbakker en had in Goes een bakkerij aan de Kreukelmarkt en overlijdt in 1985. Zijn kinderen Hans, Theo en Beppie zijn dan in hetzelfde pand een aantal jaren daarvoor al gestart met de bekende Jacobs Automatiek. Nu zit daar Snackpoint De Gans. Zoon Rob gaat werken in de herenmode bij Van Westen en start later met een eigen modezaak. Deze zaak bestaat nog steeds als 'Rob Jacobs mannenmode' in de Ganzepoortstraat te Goes.

In 1913 is dochter Tannetje geboren. Zij werd apothekersassistente te Goes en overlijdt in 1998 in deze stad. In 1914 wordt zoon Johannes Hubertus geboren. Hij overlijdt al twee weken later op 23 mei 1914. Als jongste kind wordt er op 6 augustus 1915 weer een zoontje geboren, die ook de naam van zijn vader Johannes Hubertus krijgt. Hij gaat later - net als zijn vader - in de horeca werken.

Op het moment dat hotel Nieuw-Goes in de periode 1921-1924 werd gebouwd had het gezin dus vier kinderen in de leeftijd van zes tot vijftien jaar. Kleinzoon John, die in 1942 is geboren weet dat het gezin in de periode 1921-1924 in de Buijs Ballotstraat 52 te Kloetinge heeft gewoond. De woning staat er nog steeds, maar is nu geheel wit geschilderd. Na de bouw van hotel Nieuw-Goes woonde het echtpaar Jacobs-de Smidt tot hun dood in het hotel.

De naam Buijs Ballotstraat bestaat nog maar sinds 1 februari 1931 en behoorde toen tot de gemeente Kloetinge. De staat is genoemd naar de in Kloetinge geboren natuurkundige en oprichter van het KNMI Buijs Ballot (1817-1890). Daarvoor had de straat geen formele naam. Volgens Kees Griep werd deze toen Straatweg of ook wel de Kloetingscheweg genoemd. Op een ansichtkaart uit 1925 ligt voor de woning een brede sloot. Deze is ook te zien op de familiefoto met het paard. Later is deze sloot gedempt met de komst van riolering. De eerste bebouwing is van het begin van de twintigste eeuw.

Bij de foto's zitten ook enkele menukaarten, vermoedelijk van hotel Nieuw-Goes. Menukaarten met een diner van biefstuk, doperwtten met worteltjes, gebakken aardappelen en fruit, voor een totaalprijs van f. 1,25. Geen datum uit welk jaar deze menukaarten zijn. Toch zijn ze nauwkeurig te dateren omdat op de kaarten een reclametekst staat: 'Hero Perl de ideale tafeldrank'. In 1932 bouwde Hero een vruchtenlimonadefabriek, een jaar later bracht het bedrijf de eerste frisdrank op de markt genaamd Perl, een koolzuurhoudende appellimonade. Het moeten dus menukaarten uit 1932 zijn.

In die periode was een gemiddeld weekloon van een bouwvakker of havenarbeider tussen de dertig en vijfendertig gulden. Je moest dus ongeveer 4% van je weekloon voor zo'n menu betalen. Nu is het gemiddeld werkloon van een bouwvakker € 550,00 bruto per week. Als je van dat bedrag 4% berekent kom je nu op een menuprijs van € 22,00. We vergelijken de prijs met een menukaart van een goedkoop restaurant. Je betaalt nu voor een menu met biefstuk een bedrag van € 18,50. Een bedrag van f. 1,25 in 1932 lijkt goedkoop maar is eigenlijk vergelijkbaar met de huidige prijzen. Daar tegenover staat dat in 1932 de man vaak de alleenverdiener was voor een heel gezin met kinderen. Het aantal kinderen per gezin was destijds ook aanzienlijk hoger. Relatief gezien was een eenvoudige maaltijd of een biertje in de horeca voor de meeste mensen in 1932 niet te betalen.

Op de achterzijde van de menukaarten staan teksten in de vorm van gedichtjes, zoals:

Hebt ge haast,  
Wij maken met spoed  
altijd nog goed  
en gaar  
Uw eten klaar.

Of:

Eenmaal hier gegeten  
Is hotel Nieuw-Goes niet vergeten.  
En hier een wat langer gedicht:

Men zegt:  
Eet meer fruit  
dat spaart de dokter uit  
eet meer brood  
houd ge de bakker uit nood.

Wij zeggen:  
eet warm, eet koud  
drinkt wijn, drinkt Stout  
Wat het ook zij  
Wij hebben er voordeel bij  
U het genot ervan  
Dus hebben twee er wat an.

En het drinken van Stout heeft een andere betekenis dan een 'stout kind'. Het is een biersoort dat nog steeds bestaat. Het heeft een donkere, bijna zwarte kleur met dikke romige schuimkraag. Het heeft ook een hoger alcoholpercentage. Stout is het Engelse woord voor sterk of krachtig. Het bekendste merk Stoutbier is Guinness, dat meer bekend is van het boek van de wereldrecords.

Op 23 augustus 1947 overlijdt Elizabeth Adriana de Smidt te Goes op 69-jarige leeftijd. Haar echtgenoot Johannes Hubertus Jacobs overlijdt op 22 november 1955 te Goes op 76-jarige leeftijd.

Het net heropende hotel Nieuw-Goes, dat door een ongeluk met een naar binnen rijdende vrachtauto zwaar was beschadigd, sluit de deuren. Het blijft enkele jaren gesloten totdat K.F. van Ockenburgh het in 1957 koopt en het hotel zijn naam geeft.

Foto 1: Elizabeth Adriana de Smidt (1877-1947) de echtgenote van Johannes Hubertus Jacobs (1879-1955) gefotografeerd te Schoondijke door A. van Overbeeke omstreeks 1905.

Foto 2: Jan Jacobs en zijn vrouw Bets Jacobs -de Smidt met hun kinderen.

Foto 3: De kinderen Jacobs voor hun woning in de Buijs Ballotstraat 52 te Kloetinge omstreeks 1924.

Foto 4: De ansichtkaart van de Buijs Ballotstraat in 1925, die toen nog Straatweg of Kloetingscheweg werd genoemd.

Foto 5: Automatiek Jacobs in de jaren zeventig aan de Kreukelmarkt te Goes.

Gepubliceerd 28 juli 2024

[Link Facebook](#)



#### DE GOESE POMP

Op de Beestenmarkt in Goes staat een waterpomp. Het is een rijksmonument met de omschrijving: 'Hardstenen pomp, rustica bewerkt, bekroond door beeldhouwwerk - kindertjes met dolfijn - door A.Vervoort, 1774.' Die pomp heeft daar niet altijd gestaan. Janny de Kunder maakt ons attent op een boekje waarin deze pomp beschreven staat, die eerst op de Grote Markt stond. Het is geschreven door ir. G. Sophia van Holthe tot Echten.

Uit een onderzoek in de "Verlagen naar de toestand der gemeente Goes" (Jaarverslagen) blijkt dat de pomp in 1853 is verplaatst van de Grote Markt naar de Beestenmarkt. De pomp heeft dus bijna tachtig jaar op de Grote Markt gestaan. De versleten houten pomp op de Beestenmarkt werd afgebroken en ter verfraaiing van het marktveld door het huidige exemplaar vervangen. De Marktpomp was toen al buiten gebruik. De reden waarom zij op de hoofdmarkt geen dienst meer deed is niet bekend.

Bij de kosten van publieke werken wordt het verplaatsen van de pomp en het plaatsen van enkele kandelabres in de stad in één post genoemd, namelijk achthonderd gulden voor het geheel. Op de lege plek op de Grote Markt werd één van die "candelabres" geplaatst; de andere werd op de Vlasmarkt gezet. Waarschijnlijk werd de lantaarn op de pomp gehandhaafd bij de verhuizing in 1853 om de Beestenmarkt van straatverlichting te voorzien. Zij zal sinds 1860 door gas verlicht zijn. De mooie beeldengroep werd in 1907 schoongemaakt en gerestaureerd. Een paar ontbrekende stukken aan de beeldjes werden aangezet en het geheel bijgewerkt.

De pomp is lang in gebruik gebleven. De kwaliteit van het water was niet al te best. Een 'Commissie voor scheikundige onderzoeken' bracht in 1870 verslag uit van een onderzoek naar de kwaliteit van het water van de verschillende openbare putten en pompen, in Goes gewoonlijk of af en toe gebruikt voor drinkwater en verder huishoudelijk gebruik.

De hoogte of laagte van de bodem bleek niet altijd doorslaggevend voor de deugzaamheid van het water. Iets wat men wel dacht. De Beestenmarktpomp stond op hoogste deel van de stad, maar het leverde geen bruikbaar water op. Het was geel, troebel en het had een onaangename reuk. Niet erg aantrekkelijk derhalve. Als onbruikbaar golden toen ook acht andere pompen in de gemeente Goes en het Vestwater.

Gepubliceerd 1 augustus 2024

[Link Facebook](#)



#### HERINNERINGEN AAN DE JAREN VIJFTIG

Recentelijk verschenen de memoires van Freek de Jonge over de periode 1962-1969 over zijn 'De Zeeuwse jaren'. Het geeft een prachtig beeld van hoe de jaren zestig niet alleen Freek de Jonge vormden, maar ook een hele samenleving veranderden. Hij brengt deze jaren, tussen de Cubacrisis (1962) en de maanlanding (1969), door in Goes, waar zijn vader godsdienstleraar was aan het Christelijk Lyceum. Bij Fré Metselaar, domineeszoon, en in die periode ook wonende te Goes, kwamen er weer gedachten uit die periode boven, die hij deelde op Facebook.

In 1959 kon ik niemand vinden die me wilde vergezellen op een vakantietocht per fiets, waarop ik besloot mee te gaan met een aantal mensen van de Hervormde Jeugdraad uit Goes, mits mijn wijze van vervoer werd goedgekeurd. Ze zouden dat jaar naar Dedenborn gaan, een plaatsje vlakbij het Duitse Monschau, net over grens van Limburg. Met de bus. Onder de bezielende leiding van dominee Coenraad en de voor velen bekende wika iHiensch (Wika: Werker in Kerkelijke Arbeid).

Ik mocht mee, en na een overnachting tussen de koeien in een weide even buiten Maaseijk, arriveerde ik de volgende dag in Dedenborn, op de kop af 300 km van Goes. Eigenlijk herinner ik me buiten de Amstelveense nicht van Addie Sinke, Ria Capon, niets meer van het verblijf in Dedenborn. Mensen van buiten Goes vond ik altijd extra interessant.

Op een avond trokken we ons terug in het bos. Waarschijnlijk trok zij zich met mij terug, want ik was niet zo ondernemend. Ik herinner me nog dat ze mij vertelde dat ze op school Kapotje werd genoemd. Toen wij later onze tenten opzochten werden we een beetje gemeden.

De volgende dag werd het geplande programma wat veranderd: we zouden een ingelaste oosterse avond krijgen. En warempel, wika Hiensch had een geruite theedoek over zijn hoofd gedrapeerd. De doek werd vastgehouden met een riempje om zijn voorhoofd. Hij was het hulpje van de waarzegger, in de gedaante van dominee Coenraad, die ook al een theedoek als hoofdbedekking droeg. Naast hem lag een kristallen bol op tafel. Ik vraag me trouwens nog steeds af waar hij die vandaan getoverd had.

De scene werd verlicht door een kaars. Mijn hand werd gelezen. Plotseling zag de waarzegger een meisje verschijnen..... Ze was niet mijn type, ik moest zelfs voor haar oppassen. Voor je het wist kon je in ongepaste situaties belanden met wellicht vervelende gevolgen. Einde seance....

Aan het vakantieuitstapje werd ook deelgenomen door Sjaak Bastiaanse. Zijn ouders hadden de Pfaff naaimachinewinkel in de Papegaaistraat in Goes. Ad Fraanje woonde er om de hoek in de Korte Vorststraat en herinnert zich nog een anekdote. Hij was bevriend met de jongere broer Adri Bastiaanse en kwam daar vaak thuis. Een gezellige familie noemt hij het. Vanuit de toonkamer van de meubelwinkel van Fraanje, die de ouders van Ad hadden, kon je zo in de piepkleine woonkamer in de smalle Papegaaistraat kijken. Ze hadden in hun leesportefeuille het blad De Lach. Daar mochten Adri en Ad graag in bladeren. Ze hadden via het dak tussen hun kamers een elektrische draad gespannen, waardoor ze 's-avonds met elkaar via morseseinen berichten konden uitwisselen. Meestal in de trant van "pagina 7 links onder" (van De Lach). Daar stond dan een pikante foto van Doris Day of een andere dame.

Op de foto de zich scherende wika Hiensch (l) en dominee Coenraad (r). Tussenin Sjaak Bastiaanse, wiens vader naaimachinehandelaar was, daartoe gevestigd in het Papegaaistraatje te Goes.

Gepubliceerd 5 augustus 2024

[Link Facebook](#)



#### ARTS EN AVONTURIER: FRITS HUESE (1891-1964)

Van Willem Kruf ontvingen we een tekst van een website van twee campings uit Noord-Brabant en enkele krantenartikelen. Een stukje tekst van de website is er uitgelicht: "In 1933 koopt volgens het kadaster arts, chirurg Dr. Johan Huese uit Goes een perceel grond in het mastbos op voormelde locatie. De nieuwe eigenaar laat een bewoner van Nieuw-Borgvliet op 14 juni 1935 bij burgemeester en wethouders een bouwvergunning voor een schuur, volgens kadaster zomerhuisje, op het perceel aanvragen. Bij de aanvraag is een bouwtekening gevoegd: de aanwezigheid van een schoorsteen wijst al op ander gebruik De vergunning wordt verleend op 27 juni 1935."

Dat stuk grond blijkt in een gebied in Woensdrecht te liggen dat bekend staat als 'De Heimolen'. Het is het begin van een camping en een buurtschap bij Bergen op Zoom. Maar wie was dokter Huese uit Goes? We gaan op onderzoek in de veelgeroemde KrantenbankZeeland en komen tal van artikelen over hem tegen.

In 1920 vestigt Johannes Frederik Otto (roepnaam Frits) Huese zich als arts op Schouwen-Duiveland. Hij is een officierszoon uit Geertruidenberg. In Amsterdam had hij een chirurgische vooropleiding gehad. Of hij zich toen al arts mocht noemen is niet duidelijk, maar hij mocht opereren. In het ziekenhuisje in Noordgouwe hield hij wekelijks spreekuur. Voor spoedgevallen kwam hij in het begin met de veerdienst over Zijpe, en later - vanuit Goes - met een eigen motorbootje van Katseveer naar Zierikzee.

In de PZC van 31 augustus 1988 staat een artikel over deze arts. De aanleiding is het verschijnen van een boek over de geschiedenis van de geneeskunde op Schouwen-Duiveland na 1900. Daarin wordt dokter Huese omschreven als 'een goed chirurg en avontuurlijk man die naar Afrika ging om op groot wild te jagen'. Later deed hij dat niet meer met het geweer maar met de fotocamera.

Over zijn 'jachtpartijen' hield hij in verschillende plaatsen in Zeeland lezingen met 'lichtbeelden', die druk werden bezocht. Volgens de Vlissingse Courant van 19 november 1938 gaf hij een 'causerie' in het Vlissingse Concertgebouw over zijn eerste reis door de Sahara met een eigen gemaakte vrachtauto. Van Goes naar Marseille en de oversteek naar Algiers. Een 'merkwaardig zicht' met ramen die bestonden uit de patrijspoorten van een groot schip. In een maand hadden ze veertig tot vijftig dieren geschoten, maar olifanten, leeuwen en krokodillen zaten daar niet bij.

De Zierikzeesche Nieuwsbode van 1 mei 1939 had het over een 'gekruide verteltrant'. Als aanwijspstok gebruikte hij een 'harde reep nijlpaardenhuid'. De Middelburgsche Courant publiceerde in 1937 een artikelenserie over de reizen van de Goese arts met als kop 'Per auwoonwagen door de Sahara'. Ze hadden al wat desillusies met jagen gehad in Zweden en Rusland maar in 'Fransch Equat-Afrika', tot 1960 een Franse kolonie in Centraal Afrika, daarna verdeeld in enkele zelfstandige republieken, moest het nog heel goed zijn.

Maar hoe ging het met de artsenpraktijk van dokter Huese? Op 3 september 1920 vinden we het bericht in de Zierikzeesche Nieuwsbode dat hij zich te Noordgouwe heeft gevestigd als chirurg. Een jaar later in dezelfde krant op 19 augustus 1921 een verslag dat geneesheer-directeur Huese van het ziekenhuis een demonstratie geeft van een betere verlichting en een Röntgenapparaat. Daarvoor werd er geopereerd bij het licht van petroleumlampen. De dampen daarvan waren 'ongezond, en zeker voor de patiënt die op tafel ligt'. Ook heeft men een 'moderne hoogtezon' aangeschaft.

Zes jaar later komen we in dagblad De Zeeuw van 14 juni 1926 een advertentie tegen dat hij zich heeft gevestigd aan de Stationsweg 31 te Goes, dat is nu de Frans den Hollanderlaan, als 'Arts, uitsluitend voor Chirurgie en Vrouwenziekten'. We zouden nu zeggen gynaecoloog. Het zorgt voor onrust in Noordgouwe. Want hoe moet het nu verder zonder arts? Onder voorzitterschap van de Zeeuwse gedeputeerde Van der Weijde, wordt er een spoedvergadering belegd. Een chirurg op Schouwen-Duiveland is toch wel nodig, maar er is geen geld. Men besluit om naar de gemeentebesturen op het eiland een brief te sturen met het verzoek om tien tot vijftieng cent per inwoner per jaar te betalen. Het leidt tot verhitte discussies in de gemeenteraden. Besloten werd om dokter Steur, die geen chirurg is, te benoemen tot geneesheer-directeur en dat dokter Huese tijdelijk vanuit Goes enkele dagen per week beschikbaar zal blijven voor operaties.

Terwijl dokter Huese in Goes aan de slag gaat wordt hij ook chirurg in het juist opgerichte roomskatholieke ziekenhuis St. Joanna, dat eerst tijdelijk in de Lombardstraat te Goes zit, maar een nieuw ziekenhuis bouwt aan de Kloetingseweg.

Ook de privé-omstandigheden van de dokter zullen in de jaren dertig ongetwijfeld de gemoederen bezig hebben gehouden. Hij werd al 'avontuurlijk' genoemd. In het vooroorlogse Goes moet dat ook voor zijn levenswandel hebben gegolden. Op 30 april 1923 te Noordgouwe wordt zijn dochter en enig kind Mary Edith Huese geboren. De moeder is de vrouw uit zijn eerste huwelijk: Gertrude Susan Laming. Na een echtscheiding trouwt hij op 7 mei 1930 te Goes voor de tweede maal, deze keer met Annet van Poelgeest. Na vijf jaar volgt al weer een echtscheiding, waarna hij op 6 mei 1936 voor de derde en laatste keer trouwt. Deze keer te Kattendijke met de 38-jarige tandarts Bouwina Jantina Smid.

Na de Tweede Wereldoorlog neemt hij in 1946 ontslag als arts-directeur van het ziekenhuis te Goes. Met zijn echtgenote vertrekt hij met de auto naar het Tsaadmeer in centraal Afrika. Na zijn overlijden staat er in het Parool van 23 mei 1964 een necrologie. 'De grote dokter van Tsaad' staat er boven. De krant haalt een herinnering op uit juni 1955 tijdens een bezoek van de Belgische koning Boudewijn, aan dit gebied, dat toen nog behoorde tot de Belgische kolonie Congo.

We citeren enkele gedeelten: "Koning Boudewijn reisde langs het zwarte volk. In elke stad, waar hij arriveerde, was er 's-avonds een tuinfeest voor de Europeanen. Het was op het tuinfeest van Stanleystad (nu Kisangani) dat uit de menigte opeens een brede man met grote passen op ons afkwam." Hij stelde zich voor als Frits Huese met de opmerking: "Je bent een Nederlander en er zit een landgenoot in de bajes omdat hij gek geworden is. Dat doen ze hier nog. Als er een vent mesjokke is stop je 'm niet in het ziekenhuis maar in de gevangenis." Hij was al tien dagen bezig om deze patiënt van hem uit de gevangenis te krijgen. Voorafgaande aan het koninklijk bezoek had hij naar de Belgische koning een telegram gestuurd. Tijdens dat bezoek werd de patiënt met een koninklijk vliegtuig uit de gevangenis gehaald en naar Nederland gevlogen.

Op 4 mei 1964 overlijdt Frits Huese in de Franse stad Sète, vlak bij Montpellier op 73-jarige leeftijd. In de PZC verschijnt een overlijdensadvertentie, ondertekend door zijn vrouw B.J. Huese-Smid. In verschillende kranten komt een necrologie van een geliefde eigenzinnige arts en avonturier.

Hij wordt begraven te Bilthoven. Op 14 april 1981 overlijdt te Pretoria (Zuid-Afrika) zijn echtgenote Bouwina Smid. Ook zij wordt te Bilthoven begraven.

Foto 1: dr. Frits Huese en zijn vrouw dr. Bouwien Huese-Smid.

Foto 2: grafsteen van het echtpaar Huese-Smid op de begraafplaats De Brandenburg te Bilthoven.

Gepubliceerd 7 augustus 2024

[Link Facebook](#)



### DE AMBACHTSSCHOOL

Een e-mail die begon met de zin: "Sinds 2014 hou ik mij bezig met onderzoek naar ambachtsscholen en technische scholen. In de periode 1890-1940 zijn ongeveer 90 ambachtsscholen gebouwd, waarvan er nog 45 bestaan. De voormalige Ambachtsschool aan de Westwal in Goes uit 1929 maakt ook deel uit van deze serie."

Als Heemkundige Kring zijn we alert op zulke berichten. De mail is afkomstig van Maarten de Graad uit Zwolle. Wie is deze man die zo'n bevlogen mail stuurt over de architectuur van scholen? Op zijn website schrijft hij dat hij bouwhistoricus en architectuurfotograaf is, met interesse in de bouwkunst uit de negentiende en twintigste eeuw. In het bijzonder gaat zijn interesse naar het industrieel erfgoed, het Nieuwe Bouwen en de Wederopbouwarchitectuur. Dit alles legt hij vast met foto's.

Onze schrijver betoogt dat de twee gebouwen in Goes waar vroeger de Ambachtsschool in was gevestigd bescherming nodig hebben. Het gaat om het pand Westwal 45, nu de achterzijde van theater de Mythe en het gebouw aan de Bergweg 14, dat nog steeds een onderwijsfunctie heeft als school van het Goese Lyceum.

Volgens De Graad zijn deze gebouwen voor Zeeland uniek omdat de andere ambachtsscholen in Terneuzen, Middelburg, Zierikzee, Hulst, en Oostburg door sloop zijn verdwenen. Volgens hem is de school aan de Westwal zelfs uniek omdat deze school, samen met de Ambachtsschool in Dordrecht uit 1919 en de MTS/Nijverheidsschool in Groningen (1923) vroege voorbeelden zijn van een ambachtsschool met een plat dak. In de jaren 1920 overheersten nog gebouwen met een kap.

Maar ook de school aan de Bergweg is bijzonder voor Goes en Zeeland. De overige in de wederopbouw gebouwde technische scholen in Zeeland (Vlissingen, St. Maartensdijk en Oostburg) zijn door sloop verdwenen. Het complex aan de Bergweg is ondanks de wijziging van de vensterindeling nog behoorlijk gaaf en herkenbaar als technische school met een drielaags hoofdgebouw en de kenmerkende eenlaags praktijkvleugel. Wat verder bijzonder is, is het toepassen van sheddaken in de praktijkvleugel. Dat is een dakvorm die vooral bij grote fabriekshallen werd toegepast en kan zorgen voor een gelijkmatige lichtinval.

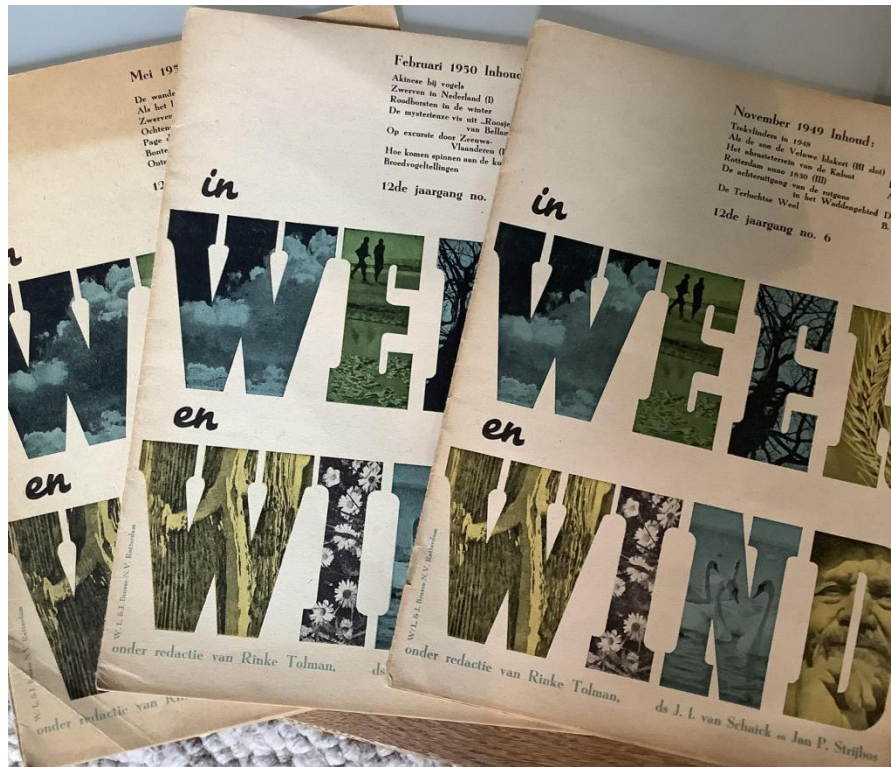
Landelijk zijn niet veel van de nog bestaande zestig complete technische scholen voorzien van sheddaken. De andere voorbeelden zijn voorzover bekend de scholen Hoorn, Leeuwarden (allebei aangewezen als gemeentelijk monument), Zaltbommel (herbestemd) en Schoonhoven. Deze laatste is nog steeds met sloop bedreigd. De overige nog bestaande technische scholen hebben andere lichtkappen. “Deze combinatie maakt het zinvol om de cultuurhistorische waarden van het complex aan de Bergweg te onderzoeken, waarbij bescherming als gemeentelijk monument niet uitgesloten moet worden” aldus onze man uit Zwolle.

Sinds 1 januari is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet vervangt een aantal wetten op het terrein van de ruimtelijke ordening. Gemeenten worden voor de uitvoering hiervan verantwoordelijk en moeten in een omgevingsplan rekening houden met het belang en behoud van cultureel erfgoed en werelderfgoed. Dit gebeurt door inventariseren en analyseren van het erfgoed dat binnen de gemeente aanwezig is. Op basis daarvan neemt de gemeente een toereikend beschermingsregime in het omgevingsplan op. De Heemkundige Kring De Bevelanden wil daarom met de Bevelandse gemeenten in overleg om dit te waarborgen.

Foto's: De scholen Westwal 45 en Bergweg 14 te Goes.

Gepubliceerd 9 augustus 2024

[Link Facebook](#)



## WEER EN WIND

We kregen deze keer drie tijdschriften uit 1949 en 1950 toegestuurd. Nieuwsgierig kijken we of er iets in staat dat gerelateerd kan worden aan de Bevelanden. Het blad draagt als naam 'in Weer en Wind'. Eerst maar eens kijken wat voor blad dit is. Het verscheen iedere maand en wordt beschreven als 'Geïllustreerd maandschrift, gewijd aan natuurleven, reizen, volkskunde en buitensport'. Daar kun je van alles bij vinden, maar het ziet er niet naar uit dat met 'buitensport' voetbalwedstrijden worden bedoeld.

Het redactieadres is het woonadres van een zekere Rinke Tolman in Soest. En daar vinden we meer over op internet. Hij is op 25 mei 1891 in Oosterzee, een dorp in Friesland aan het Tjeukemeer geboren en op 12 maart 1983 te Amersfoort overleden. Hij wordt omschreven als veldbioloog, natuurpropagandist, dichter, journalist en schrijver en vertaler van een groot aantal natuurboeken. Hij is verder ereburger van Soest en in die plaats is ook een Rinke Tolmanpad.

In 1913 studeerde hij voor onderwijzer, maar ironisch genoeg zakte hij onder andere op het vak 'kennis der natuur'. En om toch aan de kost te komen ging hij maar schrijven. In 1937 begint hij - na eerdere mislukte pogingen - het natuurtijdschrift 'Weer en Wind'. Het blijft tot 1955 bestaan.

In het februarinummer van 1950 komen we een artikel tegen over Roosje van Bellamy. Een Zeeuwse dichter en geschreven door B.J.J.R. Walrecht, hij ondertekent met Biezeling (Zuid-Beveland). In de encyclopedie van Zeeland van de ZB vinden we een biografie van deze schrijver, die een link heeft met de Bevelanden. Bernardus Johannes Jan Roelof Walrecht was onderwijzer en in 1903 geboren. In 1935 werd hij in Biezeling hoofdonderwijzer aan de hervormde school. Van 1950 tot 1960 was hij tevens verbonden aan de tuinbouwschool te Kapelle.

Hij stond bekend als een uitstekend amateur-veldbioloog die in veel tijdschriften publiceerde. Onder de naam Barend Zwerfmans schreef hij ook in de PZC. Ook hield hij veel lezingen en had hij voor 1940 een radiorubriek voor de NCRV. In 1964 overleed hij op 61-jarige leeftijd. Een bekend verhaal? Dat klopt we schreven al eens eerder over hem op deze Facebookpagina op 5 augustus 2023: [https://m.facebook.com/story.php?story\\_fbid=666377305526637&id=100064631204525](https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=666377305526637&id=100064631204525)

Maar waarom schreef hij nu over Roosje en Bellamy? Nee, het is geen geheime liefdesaffaire van de beroemde dichter. Het gaat over visjes - de smelt of de zandspiering - die bij lage zanderige kusten leefden, zoals Bellamy (1757-1786) die op Walcheren kende en zich bij eb in het zand ingroeven. Deze visjes werden dan gevangen op het strand door het zand om te ploegen of te spitten. Bellamy had dit op dichterlijke wijze verwoord.

Foto: het tijdschrift 'in Weer en Wind'.

Gepubliceerd 12-8-2024

[Link Facebook](#)



### ABRASIE OP DE KALOOT

We schreven al eerder over 'in Weer en Wind', een landelijk blad dat van 1937 tot 1955 maandelijks verscheen en vooral op de natuur was gericht. Onder de auteurs bevonden zich ook enkele Bevelandse schrijvers/onderzoekers. Het is dan ook niet verwonderlijk dat daar ook dichter/schrijver Hans Warren (1921-2001) zich onder bevond.

In het novembernummer van 1949 schrijft Warren een artikel over 'Het abrasieterrein van de Kaloot'. Abrasie is het effect dat ontstaat door schuring door wind en water waarbij de grond of het gesteente via het water wordt afgevoerd en oplost. Eigenlijk afkalving van de grond die in het water verdwijnt. Een verschijnsel dat Warren in zijn geboortestreek bij de Kaloot zag gebeuren.

In 1949 woonde Warren - hij is in dat jaar 28 jaar geworden - nog bij zijn ouders in het huis aan de Zuidsingel in Borssele. Warren werkt als ambtenaar op het gemeentehuis van Borssele en droomt over een literaire carrière. Het zijn de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog, de moeilijke jaren in het gezin Warren. Vader is zijn baan kwijtgeraakt en hun huis aan de Oude Zeedijk in Borssele hebben ze moeten verlaten. Zijn geliefde oma Mennes is stervende en zijn moeder is ernstig ziek. Warren is zoekende en worstelt met zijn homoseksualiteit. Hij heeft een beginnende relatie met de Engelse Helen Ferguson, met wie hij later zal trouwen en kinderen zal krijgen. Ze staan aan de vooravond van hun vertrek naar Parijs. Kort daarna begint hij als literaircriticus bij de PZC, dat zal hij blijven tot aan zijn dood in 2001 (recentelijk is er een verklaring van zijn latere partner Mario Molegraaf gekomen dat deze de laatste jaren die recensies schreef). Warren woont tot 1957 met zijn jonge gezin in Frankrijk. Daarna keren ze terug naar Zeeland en woont hij tot zijn dood in een klein huisje op het erf van boerderij Welgelegen aan het Pykeswegje 1 te Kloetinge. Mede door zijn Geheim Dagboek een beroemd weggetje en is zijn woning een ontmoetingsplaats van tal van bekende schrijvers in huize Warren.

In het artikel in 'in Weer en Wind' begint Warren met de vermelding dat hij al enkele malen over het 'wondermooie natuurgebied' de Kaloot heeft geschreven, in het zuidwesten van het eiland Zuid-Beveland. Hij noemt het een merkwaardig abrasieterrein, waarbij de afbraak van de kust door de brandingsgolven ontstaat. Een verschijnsel dat zich uitstrekt over de gehele lengte van dit gebied. "Op de plaatsen waar men aan het begin van deze eeuw (dat was dus 50 jaar eerder) bij eb kon lopen, wordt nu hier en daar, ook bij eb een paar tientallen meters water gepeild."

Het artikel wordt geïllustreerd met zeventien foto's die door Warren gemaakt zijn. Samen met zijn beschrijving wordt in beeld gebracht hoe de Kaloot is opgebouwd, namelijk door het bezinken van klei uit het zeewater na elke vloed. Laagje voor laagje werd het terrein opgehoogd zoals eigenlijk heel Zeeland is ontstaan. Die lagen klei werden zo dik dat ze niet meer overstromden met de vloed. Er begonnen planten op te groeien als zeekraal en schorrekruid. Zo ontstond er een schorregebied.

Het gebied is nooit ingepolderd of bedijkt, volgens Warren vermoedelijk omdat het nooit uitgestrekt genoeg was. Door aanvoer van zand uit zee ontstond er duinvorming en strand. Warren betoogt dat, indien deze ontwikkeling ongestoord zijn gang had kunnen gaan, er een landschap had kunnen ontstaan van een strand met een smalle laag duin en een smalle schorrestrook met moerasjes en bosjes.

Volgens hem zijn door verschillende oorzaken, waarvan de verschuiving van de stroomdraad van de Westerschelde de belangrijkste was, die deze ontwikkeling in de kiem heeft gesmoord. De vraag die blijft, en Warren beantwoordt deze niet, of het alleen een natuurlijk proces was, of dat ook menselijk handelen hieraan bijgedragen heeft.

Enkele jaren later kwamen de eerste plannen voor industrialisatie van dit bijzondere natuurgebied. Nu is het een groot havengebied en aan de Kaloot ligt de kerncentrale. Of Warren dit al in 1949 had voorzien weten we niet.

Twee foto's van de Kaloot gemaakt in 1949 door Hans Warren.

Gepubliceerd 30 augustus 2024

[Link Facebook](#)



## DORPSGEZICHTEN

We ontvingen een aantal ansichtkaarten met dorpsgezichten van Wemeldinge. Het zijn foto's met een sfeer en een dorpsbeeld zoals we wel vaker zien. In ieder dorp of stad zat wel een drukkerijtje, soms in combinatie met een boekhandel, die foto's van de omgeving maakte en deze dan als ansichtkaart verkocht.

Maar er waren ook grotere bedrijven die heel Nederland als hun werkterrein hadden. De bedrijfsnaam staat vaak op de achterzijde - de adreszijde - van de kaart vermeld. Bij een aantal kaarten komen we de vermelding 'A.G. van Agtmaal, Baarn' tegen. Op de kaart een pijprokende man in klederdracht. Op de achterzijde de vermelding dat het een protestantse boer uit Zuid-Beveland is. Wie is de fotograaf/drukker? Tot aan de Tweede Wereldoorlog was het wellicht de meest bekende fotograaf van stads- en dorpsgezichten.

Adriaan Gerard van Agtmaal is op 12 april 1887 te Steenbergem geboren. Op 27 juli 1910 trouwt hij te Leeuwarden met Geertje Zandstra, welk huwelijk op 23 december 1942 door echtscheiding eindigt. Adriaan woont van 1909 tot 1916 in Leeuwarden. Hij was handelsagent en had een woningbureau/makelaardij te Baarn, in welke plaats hij vanaf 1918 ook fotograaf was. Hij werkt in opdracht voor overheid en bedrijfsleven en wordt vooral bekend door zijn in- en exterieurs van monumenten, stads- en dorpsgezichten, landschappen en het boerenleven.

Hij gebruikt geregeld figuranten en om het gewenste beeld te verkrijgen, kleedt hij zijn onderwerpen aan met attributen uit de plattelandscultuur. Op 18 januari 1960 is hij te Baarn overleden.

Zijn foto-archief omvat meer dan drieduizend foto's en honderddertigduizend ansichtkaarten van steden als Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, maar dus ook van dorpen als Wemeldinge. Ook is van zijn hand een mapje historische foto's van Middelburg van voor 1940. Dat is heel bijzonder omdat veel van deze gebouwen door oorlogsgeweld op 17 mei 1940 zijn verwoest.

Adriaan heeft drie zonen. Zoon Joop treedt in de voetsporen van zijn vader en wordt ook fotograaf. Deze zoon is op 27 april 1912 te Leeuwaden geboren en op 15 oktober 1990 in diezelfde plaats overleden. Vaak is onbekend wie een foto gemaakt heeft: Adriaan (A.G.) of Joop (J.G.) van Agtmaal, maar foto's van na 1930 zijn meestal van de hand van J.G. van Agtmaal, die veel langer en veel meer gefotografeerd heeft dan zijn vader. Zij zijn overigens nooit uitgever geweest, maar fotograaf. Hun foto's werden ook door anderen gebruikt en uitgegeven, niet altijd met vermelding van hun namen als fotograaf. Zo zijn onder andere meerdere foto's die zijn afgedrukt op kaarten van Uitgeverij Rembrandt gemaakt door J.G. van Agtmaal.

Een andere fotograaf/uitgever die op deze ansichtkaarten staat vermeld is de plaatselijke kantoorboekhandel J.A. Weststrate uit Wemeldinge. Deze was in 1934 gestart met zijn bedrijf in Wemeldinge en handelde vooral in papier en karton. Na de Tweede Wereldoorlog komen we nog in Wemeldinge Uitgeverij Gebr. Weststrate tegen. Het is een uitgever van theologische boeken met titels als 'Een vertroostende blik op de toekomst', 'Gods daden herdacht' en 'Gods genade en overvloedig'. De boeken zijn in de tweedehands boekhandel nog te koop op de website [Boekwinkeltjes.nl](http://Boekwinkeltjes.nl). Nu, 90 jaar later, bestaat het bedrijf nog steeds. In 1954 verhuisde het naar Middelburg, waar het zich vestigde aan de Rouaanse Kaai. Na nog twee verhuizingen in Middelburg is het nu gevestigd aan de Herculesweg waar ze nog steeds papierproducten verkopen, maar ook kantoorapparatuur.

Andere Wemeldingse uitgevers van de toegezonden ansichtkaarten zijn P. Dekker-Mieras (erkende kantoorboekhandel) en uitgever A. van Hoorn. Van deze uitgevers vinden we niets meer, maar hun ansichtkaarten worden nog steeds verhandeld.

Foto 1: Protestantse boer (uitgever A.G. van Agtmaal, Baarn)

Foto 2: de kerk te Wemeldinge (uitgever J.A. Weststrate, Wemeldinge)

Foto 3: gemeentehuis Wemeldinge (uitgever P. Dekker-Mieras, Wemeldinge)

Foto 4: Wilhelminastraat te Wemeldinge (uitgever A. van Hoorn, Wemeldinge)

Gepubliceerd 17 september 2024

[Link Facebook](#)



#### 150 JAAR KERKGESCHIEDENIS IN GOES

Op 28 augustus 2024 was het 150 jaar geleden dat de Gereformeerde Gemeente van Goes werd geïnstitueerd. De geschiedenis van dit kerkgenootschap, dat begon met een afscheiding door de bekende ds. H.J. Budding (1810-1870), die in 1836 reeds een afgescheiden gemeente in Goes institueert. Daar liggen de eigenlijke wortels van de gemeente niet in Goes maar in Kattendijke, waar Cornelis Dominicus vanaf 1863 in een houten schuur aan de Monnikendijk voor een aantal belangstellenden als oefenaar optreedt. Onder zijn gehoor bevinden zich ook verschillende 'kerkelijk verstrooiden' uit Goes. In 1866 wordt er door een deel van het Kattendijkse gezelschap een Kruisgemeente in Goes gesticht. Van 1867 tot 1869 wordt deze gemeente gediend door ds. J.W. van den Broek. We kunnen het lezen op de website Gemeente Goes bestaat 150 jaar [Gergeminfohttps://www.gergeminfo.nl](https://www.gergeminfo.nl) › nieuwsberichten › gemeent...

Nadat de Kruisgemeenten en de Christelijke Afgescheiden Gemeenten zich in 1869 op landelijk niveau hebben verenigd tot de Christelijke Gereformeerde Kerk, blijkt al spoedig dat een deel van de leden zich in het nieuwe kerkverband niet thuis voelt. Vanaf 1871 komen zij dan ook in een schuur van N. Remijn aan de Molendijk bijeen om een preek te lezen. Opmerkelijk is, dat zij enkele maanden later reeds een eigen voorganger krijgen in de persoon van lerend ouderling D.B. van Smalen. Met zijn komst begint in feite de geschiedenis van de Goese gemeente.

In verband met de grote toeloop betreft men in 1874 een kerkje aan de Mattheus Smallegangesbuurt, waar op 28 augustus van dat jaar de gemeente wordt geïnstitueerd. Ds. N. Wedemeijer, predikant van de Oud Gereformeerde Gemeente te 's-Gravenhage, spreekt daarbij over Romeinen 8:31b: 'Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?' Twee dagen later bevestigt hij oefenaar Van Smalen tot predikant.

Nadat ds. Van Smalen in 1875 naar Amersfoort is vertrokken, vestigt D. Wijting zich in 1876 als 'evangelist en oefenaar' in Goes. Na zijn komst wordt er al spoedig toenadering gezocht tot de Ledeboeriaanse gemeenten. De Ledeboeriaanse Gemeenten waren een los verband van gereformeerde kerkelijke gemeenten in Nederland. De centrale persoon in deze gemeenten was ds. L.G.C. Ledeboer (1808-1863), die zich in 1841 afscheidde van de Nederlandse Hervormde Kerk.

Als deze gemeenten na het overlijden van ds. P. van Dijke, in 1883, oefenaar D. Janse als zijn opvolger beroepen, is men het daar in Goes niet mee eens en gaat men verder als 'vrije gemeente'. In 1884 wordt oefenaar Wijting door ds. P. Los bevestigd tot predikant. Vier jaar later vertrekt hij naar Kampen.

In hetzelfde jaar krijgt de gemeente alweer een nieuwe voorganger in de persoon van ds. C. Groeneweg. Onder zijn bediening maakt de gemeente aanvankelijk een sterke groei door en verrijst er een nieuw kerkgebouw met 400 zitplaatsen aan de J.A. van der Goeskade. Op 5 februari 1889 legt Dirk Groeneweg, de achtjarige zoon van de predikant, de eerste steen. In 2018 werd nog een raam van dit kerkgebouw - dat de naam Bethelkerk droeg - ontdekt in de oude stationswoning te 's-Heer Abtskerke. We schreven daar destijds ook een artikel over:

[https://m.facebook.com/story.php?story\\_fbid=1835093653278887&id=1266847363436855](https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1835093653278887&id=1266847363436855)

Na een langdurig conflict, niet in het minst aangewakkerd door berichtgeving in de Goessche Courant, vertrekt ds. Groeneweg in 1892 naar Rotterdam. Een half jaar later verbindt ds. P.H. Maakenschijn zich aan de gemeente. Vanwege een langdurige ziekte wordt hem in 1901 eervol emeritaat verleend.

Op 7 juni 1905 wordt de gemeente opnieuw opgenomen in het kerkverband van de Ledeboeriaanse gemeenten. In dezelfde maand doet ds. H. Roelofsen zijn intrede in de gemeente. Als afgevaardigde van Goes is hij in 1907 nauw betrokken bij het ontstaan van de Gereformeerde Gemeenten. Na het vertrek van ds. Roelofsen naar Bruinisse, in 1909, wordt de gemeente gedurende twee periodes gediend door J. Fraanje: van 1909 tot 1912 als oefenaar en van 1916 tot 1918 als predikant. Hierna blijft de functie van predikant 35 jaar vacant.

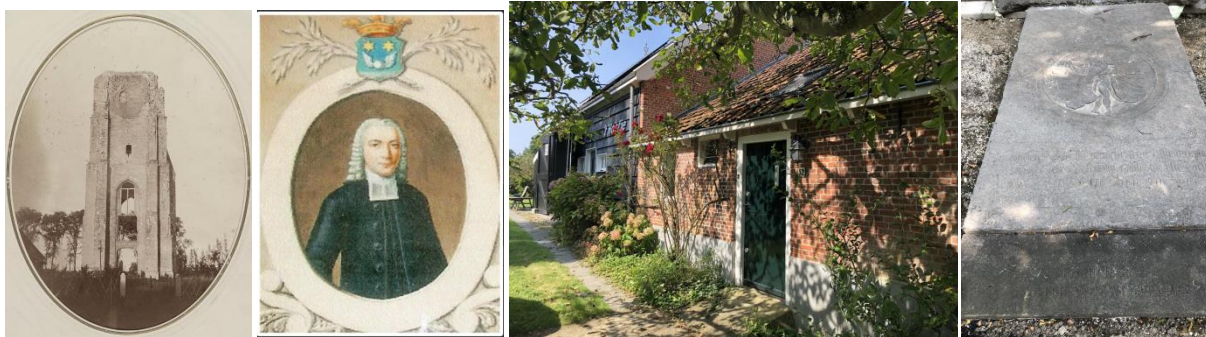
Op 14 oktober 1953 wordt kandidaat A.F. Honkoop door zijn vader, ds. P. Honkoop sr., tot predikant bevestigd. Ruim twee maanden later, op 22 december 1953, neemt hij een nieuw kerkgebouw aan de Beatrixlaan in gebruik. Op 23 februari 1967 leidt hij ook de eerste dienst in het dan vergrote kerkgebouw.

Nadat ds. Honkoop in de zomer van 1967 naar Moerkapelle is vertrokken, bevestigt hij drie maanden later kandidaat N.W. Schreuder als zijn opvolger. Op 29 mei 1979 neemt deze de nieuwe Sionkerk in gebruik. Na het vertrek van ds. Schreuder naar Oud-Beijerland, in 1995, wordt de gemeente nog gediend door ds. G.J.N. Moens (1996-2005), ds. C.J. Meeuse (2006-2017) en ds. G.P. van Nieuw Amerongen (2019-2023). Het aantal belijdende leden bedraagt momenteel 811, het aantal doopleden 491.

Foto: Het kerkgebouw aan de J.A. van der Goeskade, dat in 1889 in gebruik werd genomen

Gepubliceerd 19 september 2024

[Link Facebook](#)



### AMBACHTSHEERLIJKHEID WISSEKERKE

Langs de Oude Rijksweg bij Goes ligt Wissekerke. Een gehucht, geen dorpskern, of zoals dat officieel heet een buurtschap bij het dorp 's-Heer Hendrikskinderen. Tot 1816 was Wissekerke een aparte gemeente. Toen ging het op in de gemeente 's-Heer Hendrikskinderen, dat in 1857 weer opging in de gemeente 's-Heer Arendskerke. En sinds 1970 valt het onder de gemeente Goes.

Als je afslaat naar het dorp 's-Heer Hendrikskinderen dan kom je het dorp in via de Oude Rijksweg. Ook wel de Napoleonroute genoemd. Of die er ooit gereden of gelopen heeft is twijfelachtig. Je volgt deze weg richting de begraafplaats. Nog voor je daar bent ga je linksaf een weggetje in. Daar zijn de huisnummers 50. Er staan een paar boerderijen. Op een warme zomerse zondag een idyllisch landschap met wat fruitbomen. Het is het vroegere Wissekerke. Het is even zoeken naar nummer 52. Maar dan zie ik een oud boerderijtje met boerenschuur die verbouwd is tot een grote vakantiewoning met veel glas. Op de gevel de naam 't Hoefje. Tuinstoelen staan uitgesteld, een speeltoestel en een auto. Op mijn aanbellen wordt niet opengedaan. Het geheel oogt verlaten, maar wat een oase van rust. Verderop is de begraafplaats en midden op het pad liggen een paar grafstenen onder een plastic zeil. Op een steen staat 'familiegraf Egter van Wissekerke'. De afbeelding en letters zijn vervaagd. Onder de grafstenen zit de grafkelder van de familie. Deze wordt gerestaureerd.

Waarschijnlijk was de ambachtsheerlijkheid Wissekerke eerst eigendom van het geslacht Van Schenge en is Wisse van Schenge de naamgever geworden. Later was het ambacht van de familie Van Borsele. Een ambachtsheerlijkheid was tot de Franse tijd (1795-1813) de kleinste bestuurseenheid op het platteland. Ten dele vergelijkbaar met de latere gemeenten.

Ambachtsheerlijkheden waren oorspronkelijk in handen van edellieden, die zich dan ambachtsheer mochten noemen en het gebied konden beheren. Zij konden recht spreken en belasting heffen. Later waren ze verhandelbaar en werden ze verkocht aan rijke burgers. In 1686 werd Isaak de Perponcher Sednitski eigenaar. Hoewel de naam anders doet vermoeden is dit een oud Nederlands aderlijk geslacht waarvan leden vanaf de zeventiende eeuw tot in de negentiende eeuw verschillende bestuursfuncties in Zeeland hadden. Sinds 1825 mogen leden van deze familie de titel 'graaf' dragen.

Van Baldine van den Bosch-Egter van Wissekerke, die woont in Groenekan, een dorp in de provincie Utrecht, ontvingen we een mailtje met deze informatie: "In 1705 kocht Johan van Sonsbeeck de heerlijkheid, die liet hij na aan zijn dochter Anna. Deze Anna huwde in 1754 met Frederik Willem Egter, waarmee de heerlijkheid Wissekerke in de familie Egter kwam en de familienaam Egter van Wissekerke ontstond".

Tot op heden is de ambachtsheerlijkheid Wissekerke nog steeds eigendom van de familie Egter van Wissekerke, zodat deze zich nog steeds ambachtsheer of ambachtsvrouw van Wissekerke mogen noemen. Een eervolle titel die nu geen enkele bevoegdheid meer heeft.

Zij schrijft verder: "Mijn voorouders bezaten gronden en pachtboerderijen in Wissekerke bij 's Heer Hendrikskinderen. De laatste pachtboer op Oude Rijksweg 52 overleed in 1973. Mijn vader, A.J.F.M Egter van Wissekerke, heeft de boerderij (die gebouwd is in 1886 met aangrenzende schuur uit 1910) toen als vakantiewoning in gebruik genomen. In 2010 stierf de moeder van Baldine en hebben zij en haar man de boerderij uit de erfenis gekocht en inwendig verbouwd tot een modern woon- en vakantiehuis.

Op de website van de protestantse kerk te 's-Heer Hendrikskinderen vinden we nog de volgende tekst: "Eén predikant kwam hoog op de maatschappelijke ladder en stichtte zo iets als een lokale dynastie. Op 7 mei 1747 ('s-Heer Hendrikskinderen telt dan 28 huizen, dus waarschijnlijk ruim honderd inwoners) wordt de proponent afgestudeerd theoloog) Fredericus Wilhelmus Egter (geboren in 1723 te Dordrecht) bevestigd. Men kon toen nog niet weten, dat zijn familie meer dan honderd jaar een grote rol zou spelen in het burgerlijk en kerkelijk leven van 's-Heer Hendrikskinderen en Wissekerke."

Baldine schrijft ook iets over haar voorouders van de familie Egter van Wissekerke dat ook op Wikipedia is te vinden. Daar lezen we dat Egter (ook: Egter van Wissekerke) een Nederlands geslacht is dat vooral predikanten en militairen voortbracht.

Het verhaal begint bij Pierre Fournier die in 1665 als Hugenoot vluchtte uit het Franse Dieppe en zich vestigde in Rotterdam. In Nederland aangekomen, neemt hij de naam Egter (of Exter)aan , dit verwijst naar Hector. In een familieboek van Pierre staat geschreven "na zoveele gevaaren te hebben doorstaan op zijn vlucht, EGTER ter plaatse zijner bestemming gelukkig was aangekomen de familienaam Egter voor die van Fournier. Zijn kleinzoon Pieter of Pierre (1682-1755) werd in 1721 poorter van Dordrecht. Diens zoon Frederik Willem (1723-1794) was de eerste predikant in de familie. Hij woonde met zijn gezin in de pastorie van Wissekerke.

Nadat deze dominee in 1749 weduwnaar was geworden van Sara Catharina Harinck (1728-1749), trouwde hij in 1754 voor de tweede maal, deze keer met Anna van Sonsbeeck, vrouwe van Wissekerke (1704-1765). Hij ging wonen in het Wissekerkse ambachtsherenhuis (waar dit gestaan heeft, is onbekend)? De vader van Anna was Johan van Sonsbeeck . Deze had in 1705 de heerlijkheid Wissekerke gekocht van Isaak de Perponchcr Sedlnitski (1662-1708).

Het huwelijk met Anna van Sonsbeeck was kinderloos. Na haar overlijden erfde dominee Egter de titel ambachtsheer van Wissekerke. Hij veranderde toen zijn naam in Egter van Wissekerke. In 1767 huwde hij voor de derde maal, ditmaal met Maria Geertruida Zoutmaat (1737-1803). Uit zijn eerste huwelijk had de dominee al 1 zoon, maar uit zijn derde huwelijk werden 9 kinderen geboren. Dit was het begin van de dynastie Egter van Wissekerke. Op 27 december 1794 overlijdt Frederik Willem Egter van Wissekerke. Zijn echtgenote Maria Geertruida Zoutmaat overlijdt negen jaar later op 9 september 1803.

Dominee Egter van Wissekerke werd op de begraafplaats van dit dorpje begraven. Zijn zoon uit zijn derde huwelijk, Adriaan Willem Egter van Wissekerke (1770-1841) werd in 1797 als zijn opvolger als dominee en ambachtsheer bevestigd. Niet minder dan 44 jaar is deze hier werkzaam geweest, tot zijn overlijden in 1841. Zijn jongere broer Petrus Johannes (1772-1809) was gemeentesecretaris en later schout van 's-Heer Hendrikskinderen en Wissekerke. Hij overlijdt als militair in Spanje te Madrid.

Tijdens de bouwperiode in de negentiende eeuw van de huidige kerk van 's-Heer Hendrikskinderen heeft het bouwvallige kerkje te Wissekerke dienst gedaan als noodkerk. Kort daarna werd dit gebouw gesloopt. In 1872 restte alleen nog de toren nog van de kerk van Wissekerke.

Verschillende van de kinderen van de dominee en verdere nazaten hebben belangrijke maatschappelijke posities bekleedt. Een aantal van deze nazaten, meestal de oudste zoon uit een gezin, werd ambachtsheer van Wissekerke. Zo was de in Zoetermeer geboren kleinzoon Abraham Jacobus Frederik Egter van Wissekerke (1784-1871) rechter, stadsbestuurder en lid van de Tweede Kamer.

Verder was Abraham Jacobus Frederik Egter van Wissekerke (1833-1908) een Nederlands generaal-majoor. Frederik Jacobus Daniël Cornelis Egter van Wissekerke (1864-1945) was in verschillende gemeenten burgemeester. Abraham Jacobus Frederik Michiel Egter van Wissekerke (1905-1992) was brigade-generaal bij de Koninklijke Marechaussee. Frederik Albert Egter (1795-1841), luitenant-kolonel bij de infanterie en gouverneur der Molukken in het voormalige Nederlands Indië.

Foto 1: Toren kerk Wissekerke in 1872 (Wikipedia).

Foto 2: Portret van dominee Frederik Willen Egter van Wissekerke (1723-1794) uit genealogie Voswinkel, De Kruijff en aanverwante families.

Foto 3: Boerderij, nu vakantiewoning 't Hoefje te Wissekerke.

Foto 4: Grafsteen familiegraf Egter van Wissekerke.

Gepubliceerd 25 september 2024

[Link Facebook](#)



PIETER MARINUS WILLEM JOHANNES VAN DER SLIKKE (1896-1943)

Een foto in de Facebookgroep 'Vlissingers en de Straatfotograaf' uit 1937 met als tekst: "Pieter Marinus Willem Johannis van der Slikke, commandant van de kustartillerie, geb. 22-1-1896 te Kruieningen. Krijgsgevangen 17-5-1940. Overleden in krijgsgevangenschap te Stanislau (Polen) op 27-8-1943. Aldaar begraven op het oorlogskerkhof 29-8-1943. Op het exercitieterrein bij het Arsenal aan de Vlissingen."

We zien een militair in een ceremonieel uniform, die in Kruieningen is geboren. Wat voor verhaal zit daar achter? We gaan op zoek en vinden zijn geboorteakte. Hij is geboren als zoon van Johannes Evert van der Slikke en Anna Catharina de Visser. Zijn ouders zijn zes jaar voor zijn geboorte op 30 juli 1890 in het Thoolse Poortvliet gehuwd. Vader was 27 jaar en kort daarvoor als hoofdonderwijzer te Hansweert benoemd. Moeder was 28 jaar, en als haar beroep staat 'particuliere', hetgeen betekende dat ze geen beroep had en uit de wat hogere sociale klasse afkomstig was.

Geen werkmilieu, en Pieter zal later ook een gedegen opleiding krijgen. Hij volgt een universitaire studie rechten. We zien hem in 1926 als advocaat en lid van het zeer eerbiedwaardige Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.

Op 25 april 1918, ruim een half jaar voor het einde van de Eerste Wereldoorlog, trouwt Pieter te Vlissingen op 22-jarige leeftijd met de 24-jarige Elisabeth Bijleveld. Zij is geboren te Leiden, vader is onbekend, waardoor zij de achternaam van haar moeder heeft, die ook Elisabeth heet. Een beroep heeft ze niet. Mogelijk leefde zij ook in redelijke welstand en mogelijk heeft Pieter haar leren kennen tijdens zijn rechtenstudie te Leiden. Als zijn beroep staat dat hij tweede luitenant der artillerie is.

In de notulen van de gemeenteraadsvergadering over de begroting 1924 van de gemeente Vlissingen komen we het bericht tegen dat J.E. van der Slikke (vader van Pieter) hoofdonderwijzer is van school F aan de Joost de Moorstraat in die gemeente. In diezelfde notulen lezen we ook dat zijn moeder, de weduwe J.E. van der Slikke-de Visser genoopt is ingaande 1 mei de woning aan de Joost de Moorstraat 2 te verlaten en dat de woning per die datum verhuurd wordt voor zeshonderd gulden per jaar. Blijkbaar woonden ze in een dienstwoning, hetgeen wel vaker voorkwam voor hoofdonderwijzers, en moest ze deze na het overlijden van haar man verlaten. In de Vlissingse Courant van 26 januari 1924 vinden we een overlijdensadvertentie dat 'het hoofd van school F' op 60-jarige leeftijd is overleden.

In dezelfde krant van 6 februari 1924 komen we de advertentie tegen dat Mr. P.M.W.J. van der Slikke zich als advocaat gevestigd heeft op het adres Kasteelstraat 100 te Vlissingen. Het is een groot woonhuis dat nog steeds bestaat. Later zal blijken dat er meerdere families en andere mensen op hetzelfde adres wonen.

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 valt het Duitse leger Nederland binnen. Op 17 mei 1940 wordt de Middelburgse binnenstad door oorlogsgeweld verwoest. De vestiging van de Middelburgsche Courant gaat in vlammen op. Men ziet zich genoodzaakt in de buurgemeente in te trekken op de redactie van de Vlissingse Courant. De Goesche en Breskensse Courant sluiten zich daarbij aan. Op vrijdag 31 mei 1940 verschijnt het eerste nummer van de Provinciale Zeeuwsche Courant, die we nu nog hebben als PZC.

Tien dagen later, op 10 juni 1940, staat daarin het bericht dat door 'den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht' mr. P.M.W.J. van der Slikke is aangewezen als garnizoenscommandant te Vlissingen. Het bureau is gevestigd aan de Badhuisstraat 21. Ondanks de Duitse bezetting, die toen al van kracht was, had het Nederlandse leger blijkaar nog steeds de mogelijkheid om te functioneren.

Ondertussen gaat het dagelijkse leven ook gewoon door. Zo lezen we twee dagen eerder in de PZC op 8 juni 1940, dat men zich aan de 'Zeeuwsche Opleidingsschool voor Notariaat, Registratie en Invoerrechten en Accijnzen' te Middelburg kan opgeven voor de opleiding en examens. De opleiding wordt gegeven door vier docenten, waaronder Mr. P.M.W.J. van der Slikke.

Hoe het daarna gaat met Van der Slikke weten we niet. Maar op 4 juli 1941 komen we een berichtje tegen in de Terneuzensche Courant dat het faillissement van landbouwer A. Knibbe te Zuidzande is geëindigd. Curator is mr. Van der Slikke, vroeger advocaat te Vlissingen, maar op dat moment wonende te Scheveningen. Was hij als commandant daar geïnterneerd? We weten het niet.

Het blijft stil, maar dan zien we een overlijdensadvertentie in de PZC van 2 september 1943 dat op 27 augustus 1943 in het buitenland op 47-jarige leeftijd kapitein Mr. P.M.W.J. van der Slikke is overleden. De ondertekenaars zijn zijn vrouw, die in Veenendaal woont. Zijn kinderen wonen in Den Haag, Veenendaal, Amsterdam en Stanislau. Die laatste plaats ligt in Polen. Daar woont zoon Jan, en daar is ook mr. Van der Slikke overleden. Het blijkt een krijgsgevangenkamp te zijn. Blijkbaar is kapitein Van der Slikke na zijn verblijf in Scheveningen, geïnterneerd in het Poolse Stanislau. Heeft zoon Jan daar ook verbleven? Was die zoon ook militair? Is de kapitein ziek geworden, waardoor hij is overleden?

Vragen waarop we geen antwoord weten, maar dan komen we een Wikipediapagina tegen van Johannes Evert van der Slikke. Een militair die op 25 april 1922 te Arnhem is geboren. In de jaren daarna woonde hij op hetzelfde adres te Vlissingen in het gezin van kapitein Van der Slikke. Het kan niet anders of dit moet zoon Jan zijn.

We lezen verder: Op 20 september 1942 - Jan is dan twintig jaar - probeert hij met een paar andere jongens vanaf de westpunt van Wieringen naar Engeland te varen. Op zee viel de motor uit en de Engelandvaarders worden door een Duitse mijnenveger opgepikt. Na verblijf en verhoor in het beruchte Oranjehotel in Scheveningen komen ze terecht in kamp Stanislau. Zoon Jan overleeft de Tweede Wereldoorlog en is in 1973 generaal in het Nederlandse leger. Hij overlijdt op 28 december 1999.

Foto 1: Mr. Van der Slikke op het exercitieterrein voor het arsenaal te Vlissingen in 1937.

Foto 2: Generaal J.E. van der Slikke (zoon Jan) rechts in 1974 met links minister Jan Pronk van Ontwikkelingssamenwerking en in het midden minister Henk Vredelink van Defensie in 1974 op Schiphol bij vertrek militairen naar Soedan.

Gepubliceerd 27 september 2024

[Link Facebook](#)



#### EEN NOTARISAKTE UIT 1892

Een kort mailtje met de tekst: "Ik ben op zoek naar mensen die iets weten over de Fredericapolder bij Rilland." Aanleiding is een notarisakte uit 1892 van Emile Jaequemyns die een stuk grond verkoopt van 319 hectare in de Fredericapolder in Rilland bij Goes. De vragensteller is niet bekend met de geografie in Zeeland en schrijft daarom naar de Heemkundige Kring De Bevelanden.

In het Zeeuws Archief vinden we meer informatie. Die 319 hectare is ook de gehele polder. Het is dus een kleine polder die in 1851 werd bedijkt. Het waren de schorren van de grotere naastgelegen Reigersbergsche Polder. Het bestuur (de ambachtsgerechtigden) hadden deze polder verkocht aan enkele Belgische families uit Gent. Een geul die daar lag, bekend als het Oudemansgat, werd daarmee afgesloten.

Twee jaar eerder - in 1849 - was al een 'contract van suatie' gesloten (lozing van het overtollige water) tussen eigenaren en de dijksdirectie van de Reigersbergschepolder.

Er is weinig archiefmateriaal van de Fredericapolder. Er zijn geen notulen van vergaderingen en de polder is eigendom van een naamloze vennootschap, waardoor er geen vergaderingen van ingelanden zijn gehouden. Per 1 januari 1959 kwam er een eind aan deze situatie omdat de polder toen werd opgenomen in de polderconcentratie en onderdeel werd van het waterschap.

Wie in 1851 de eigenaar van de Fredericapolder werd is niet helemaal duidelijk. De naastgelegen Reigersbergsche Polder was eigendom van enkele Gentse families, maar de naam Jaequemyns komen we daarbij niet tegen.

Edouard Jacquemyns was arts en politicus, afkomstig uit Gent, vestigde hij zich in 1844 in Heerle-Minderhout, een plaats bij Antwerpen. Hij kocht grote stukken heidegrond om die te ontginnen. In 1853 begon hij ook een steenfabriek. Als liberaal politicus had hij ook oog voor de arbeiders en liet hij veertig arbeiderswoningen bouwen.

Mogelijk door zijn connectie met families uit Gent kocht hij ook de nieuwe Fredericapolder bij Rilland. Jacquemyns die als grootgrondbezitter een vermogend man werd, overleed in 1874 op 68-jarige leeftijd. Hij werd begraven bij de St. Clemenskerk in het Vlaamse Minderhout. Zijn enige dochter trouwt met Gustave Rolin, die een vooraanstaande positie inneemt in de Belgische politiek, en de naam Rolin-Jaquemijns aanneemt.

Op 31 augustus 2024 is het honderdvijftig jaar geleden dat Jaequemyns overleed. Reden om daar in deze Vlaamse gemeente een herdenkingsjaar van te maken met een Tribute (eerbetoon). Volgens de organisatoren is hij niet zo bekend maar zorgde hij wel voor welvaart in het gehucht Heerle.

Zijn dochter en schoonzoon moesten door een faillissement in de familie de gronden verkopen. Zo werd in 1892 een akte opgemaakt voor verkoop van de Fredericapolder bij Rilland.

De akte, opgemaakt door notaris Van Mens in het Nederlandse Roosendaal begint met: "De heer Edouard Rolin, advocaat, wonende te Brussel, Handelend op basis van een volmacht ontvangen in minuut door notaris Delefortrie te Brussel, op 12 april 1892, in naam van en als gemachtigde van zijn vader en moeder, de heer en mevrouw Gustave Rolin-Jaequemymys, advocaat, oud minister van Binnenlandse Zaken en van mevrouw Rolin, geboren Emilie Jaequemymys, die hierbij handelt als gevolmachtigde van mevrouw Rolin-Jaequemymys, echtgenote van de heer Rolin. Meneer en madame Rolin Jaequemymys wonen te Brussel."

Voor een bedrag van driehonderd tweeëndertigduizend vijfhonderd florijnen (gulden), aan een rente van zes procent per jaar wordt in hypotheek de Fredericapolder in onderpand gegeven en verkocht. Vervolgens volgen er een groot aantal nummers van stukjes grond en opstallen die worden omschreven als 'bestaande uit bewerkbare grond, arbeiderswoningen, gebouwen van twee boerderijen en andere bijgebouwen, evenals alle accessoires van de polder die volgens de wet als onroerend goed worden beschouwd. En het onverdeelde kwart in een huis met tuin, verpacht op basis van erfpacht en opgenomen in de exploitatie van genoemde polder'.

Maar hoe kwam deze vermogende en invloedrijke familie nu in de financiële problemen? Op de Wikipediapagina van Gustave Rolin-Jaquemyns vinden we het antwoord. Zijn broer heeft door 'onbesuisde investeringen' het familiekapitaal verspeeld. Gustave en zijn vrouw Emilie stonden borg en leden hierdoor een sterk verlies. Hoewel op leeftijd zag hij zich genoodzaakt een baan aan te nemen aan het hof van Caïro. Als jurist van internationale faam werd hij adviseur van de prins van Siam en legde hij de basis voor het zelfstandige Thailand. Zo krijgt een eenvoudige vraag en akte over de Fredericapolder bij Rilland nog een bijzonder slot. Door herinrichting is de historisch-ruimtelijke structuur uit de negentiende eeuw van deze polder grotendeels verdwenen.

Foto: Edouard Jacquemyns